

Spremna beseda k razstavi »Iz starega v novo« podjetja Pelar

Pod termin oblikovanje oziroma ustrezen angleški izraz design (dizajn) lahko uvrstimo široko področje ustvarjalnega delovanja, na katerega opozarja tudi slovenski pojem – uporabna umetnost. Gre skratka za likovno nadgradnjo izdelkov in predmetov, ki nas spremljajo v vsakdanjem življenju in imajo uporabno vlogo. Oblikovanje je del splošne kulture in del celovitega, estetsko prijaznega življenjskega okolja.

Brez kvalitetnega oblikovanja si danes skorajda ne moremo več predstavljati uspešne industrijske proizvodnje in proizvodnje drugih izdelkov. Občutljivo področje zato zahteva solidno znanje, domiselnost, poznavanje tehnologije, poslušnost za zahteve in izrazne možnosti materialov ter funkcionalnost izdelka, pa tudi strogo specializacijo, o kateri lahko na podlagi vpogleda v petnajstletno delovanje in izbor iz celote okrog 370 izdelkov govorimo tudi pri podjetju PelaR v Dupljah, ki izdeluje »darila in embalažo z naravi prijaznimi dodatki«. Omenjeni slogan nas opozarja na pomembno stalnico v delovanju podjetja PelaR: hotenje po uporabi ekoloških, naravnih gradiv (ekološki kartoni, lepenka iz recikliranega materiala, steklo, les, keramika, porcelan, vodne barve, usnje, konopljin vrv) in iskanje idejnih rešitev, ki opozarjajo na sožitje z naravo (mdr. dekoracija iz suhega cvetja) ali kulturno dediščino. Druga značilnost je povezana z iskanjem samosvojih, pogosto celo izvirnih rešitev pri izdelovanju domiselno zasnovane darilne embalaže iz lepenke in snovanju različnih izdelkov, ki nastajajo v sklopu podjetja ali v sodelovanju s podizvajalci v večjih ali manjših serijah. Skratka, enostavne rešitve so nadomestile zapletenejši zamisli, ki so praviloma tesno povezane z namembnostjo posameznega izdelka in dejstvom, da je bil ta zasnovan kot darilo. Leseni obod, v katerem je steklenica ali mesni proizvod, je mogoče sestaviti v rezalno desko, ki z odpiranjem za steklenice ali nožem tvori novo celoto. Podobno velja tudi za ptičjo hišico. Embalaža za bronasto plastiko Primoža Trubarja (avtor kipca je akad. kipar Mirsad Begić) je domiselno zasnovana kot knjiga. V pestri paleti dejavnosti in raznovrstnem sestavu prodajnega programa podjetja PelaR tvorijo poseben sklop izdelki s poudarjeno likovno komponento (slike, grafike, zahvale, diplome). Posebej za našo jubilejno razstavo pa je Branko Bandelj zasnoval vrhunski darilni komplet Adam in Eva (steklenici z vinom, stekleno jabolko, čokoladni bomboni, prt), ki simbolično povzema motiv Izvirnega greha. V tem primeru je povezava različnih sestavin v povedno celoto tudi nadgradnja posameznega izdelka.

Podobno velja tudi za nabor različnih daril za Abrahama oziroma petdesetletnico (lesena palica z ročajem iz kozjega roga, »pastirska malha« z raznimi izdelki) ali za skodelico medu v košku, spletemem iz koruze ali rogozne slame. Za tradicionalni slovenski proizvod – med sta bila zasnovana tudi medena posodica, ki skriva v notranjosti žličko za med, in posodica z medom, orehovimi jedrci in lešniki. Sveče so izdelane iz čebeljega voska. Omenjeni slamnati košek je izdelek domačih rokodelcev. Pri oblikovanju darilnega programa se podjetje PelaR pogosto sklicuje na domačo tradicijo. Tudi osnovna oblika embalaže iz lepenke za vino, pršut, mesnine, ajdovo moko in druge izdelke spominja na stare skrinje s polkrožnim pokrovom in ročajem. Vsaka izmed njih ima posebno leseno zapiralo.

Razstava »Iz starega v novo« je zasnovana v dveh večjih sklopih. V prvem so predstavljene darilne embalaže za prehrabene izdelke (kranjska klobasa, potica, sir, pršut, vino ...), ki so nastale za različne naročnike in poslovne partnerje: kmetijo Pustotnik v Gorenji vasi, Vinsko klet Metlika, kmetijo Matijovc iz Podbrezj, podjetje Kras iz Sežane, Pekarno Lapajne na Kamnjah pri Bohinjski Bistrici, Mesarijo Arvaj iz Britofa pri Kranju, Tomislava Galovića iz Slavonije idr. V drugem sklopu pa so se zvrstili izdelki, ki temeljijo na recikliranju oziroma ponovni uporabi gradiv: iz kosov lesa izdelane rezalne deske v obliki sadja, steklenice, prekrite s koščki lomljenega marmorja, štor, preko katerega je podobno kot pajčevina razpeta drobna kovinska žica (razpelo), idr.

Muzejski svetnik za umetnostno zgodovino,
dr. Damir Globočnik